

KATEDRA KULTUROLOGIE FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

Autorka práce: Hana Martausová

Název práce: *Cirkus jako specifický typ subkultury / Circus as a specific type of subculture*

Oponentka práce: PhDr. Barbora Půtová, Ph.D.

Vedoucí práce: PhDr. Václav Soukup, CSc.

POSUDEK OPONENTKY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

TÉMA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Předmětem bakalářské práce je teoretická i empirická analýza cirkusu jako typu profesní a umělecké subkultury. Aspirantka v bakalářské práci usiluje postihnout současnou podobu cirkusové subkultury v České republice na základě vlastního terénního výzkumu (zúčastněné pozorování a rozhovory).

KONCEPCE A STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Charakteristickým rysem teoretické části bakalářské práce je snaha systematicky a chronologicky vyložit historii cirkusu. Nejdříve je pozornost kladena na obecnou historii cirkusu od starověku po 21. století. Zvláštní prostor je vymezen vývoji českému cirkusu od počátků po současnost. Empirická část bakalářské práce pak definuje cíl výzkumu, metody a v neposlední řadě zahrnuje i vlastní postřehy a reflexe aspirantky.

První část své bakalářské práce aspirantka otevírá etymologií slova cirkus, jejímž prostřednictvím vstupuje do kapitoly věnované starověku a antice. V této části upozorňuje na cíl římských cirků, jímž bylo „*ukazovat nevídané, nabídnout zábavu, napínavou, vzrušující a nebezpečnou*“ (Martausová 2013: 12). Aspirantka dále popisuje roli a působení cirkusu ve středověku a novověku. V této krátké části, tj. strany 12–13, sumarizuje produkci potulných komediantů a žonglérů. Autorka zde informace mohla podpořit a rozšířit o další prameny, jimiž jsou například publikace *Lidé a hry* (Olivová, 1979) nebo *Volný čas ve středověku* (Verdon 2003). Dále přistupuje ke vzniku tradičního cirkusu, který rozděluje do dvou linií – stálé budovy a potulné menažerie. Aspirantka umožňuje čtenáři seznámit se s proměnou cirkusu a v neposlední řadě upozorňuje na 19. století jako na zlomové. Podobně zdůrazňuje i

poválečné období, v jehož průběhu se cirkusy profilyovaly v závislosti na politickém rozdělení Evropy. Po kapitole o novém cirkusu, jenž zahrnuje „*divadelní postupy a imaginaci*“ (Martausová 2013: 23), rozpracovává dějiny cirkusu v českých zemích. V této části zdůrazňuje jeho exotičnost, která je způsobená cizokrajnými zvířaty současně i nadpřirozenými aktivitami. Zde oceňují autorčin popis cirkusového průvodu v uličkách Starého a Nového města a přístup Pražanů k cirkusu. Za jednotlivé osobnosti českého cirkusu aspirantka dále řadí cirkusové aktivity. V mapování českého cirkusu pokračuje i v kapitolách o cirkusu v 1. a 2. polovině 20. století.

Druhá část bakalářské práce se vztahuje k výzkumu, jenž byl zaměřen na „*chování a rozložení sociálních rolí*“ (Martausová 2013: 35). Autorka kvantitativní výzkum realizovala během deseti dnů v červenci 2012 za využití nestrukturovaného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů. V práci jsou tak využity osobnosti a jejich osoby, jejichž prostřednictvím je „odtajněna“ komunita cirkusu i její vztahy. Kromě rekonstrukce rozhovorů s osobnostmi autorka vždy zařazuje i její přínos, pozici jednotlivé osobnosti v cirkusu a postupnou proměnu vztahu k respondentce/respondentovi. Postupně čtenář poznává principála i nováčka v cirkusu. Závěrečná kapitola je věnována kulturním kategoriím cirkusu – čas, prostor, práce a my a oni. Vyzdvihují vlastní vymezení a konstrukci těchto kategorií, zejména prostoru: „*Prostor byl vždy malým světem pro sebe. Prostorová separace vyjadřovaná dřevěným plůtkem, který je vždy daný plac obehnaný v rámci většího prostoru, je naprosto typická. Uzavřený svět, který žije svým tajným životem, za jehož hranicemi se pohybují tajemní lidé a exotická zvířata. Svět, do kterého člověk vstupuje pouze během představení, ale i tak nepozná vše*“ (Martausová 2013: 55–56). V závěru jsou rekapitulovány výsledky a výstižně uvedeno, že „*práce svým hlubším ponorem do zkoumané problematiky přináší ojedinelý (...) a dosud nerealizovaný úhel pohledu na zkoumanou problematiku*“ (Martausová 2013: 61).

Volba tématu:

- 1. Mimořádně aktuální**
- 2. Aktuální pro danou oblast**
3. Užitečné a prospěšné
4. Standardní úroveň
5. Neobvyklé

Cíl práce a jeho naplnění:

- 1. Vhodně zvolený cíl, který byl naplněn**
2. Vhodně zvolený cíl, který byl částečně naplněn
3. Vhodně zvolený cíl, který nebyl naplněn
4. Nevhodně zvolený cíl

Struktura práce:

- 1. Originální – zdařilá**

2. Logická – systémová
3. Logická – tradiční
4. Pro dané téma tradiční
5. Pro dané téma nevhodná

Práce s literaturou:

1. Vynikající, použity dosud neběžné prameny
- 2. Velmi dobrá, použity nejnovější dostupné prameny**
3. Dobrá, běžně dostupné prameny
4. Slabá, zastaralé prameny

Vybavení práce (data, tabulky, grafy, přílohy):

1. Mimořádné, funkční
- 2. Velmi dobré, funkční**
3. Odpovídá nutnému doplnění textu
4. Nedostačující

Přínosy bakalářské práce:

- 1. Originální, inspirativní názory**
2. Ne zcela běžné názory
3. Vlastní názor argumentačně podpořený
4. Vlastní názor chybí

Formální stránka:

1. Výborná
- 2. Velmi dobrá**
3. Přijatelná
4. Nevyhovující

Jazyková stránka:

1. Stylistika
 - a) výborná
 - b) velmi dobrá**
 - c) dobrá
 - d) nevyhovující

2. Gramatika
 - a) výborná**
 - b) velmi dobrá
 - c) dobrá
 - d) nevyhovující

Návrh hodnocení bakalářské práce:

- 1. Výborná**
2. Velmi dobrá
3. Přijatelná
4. Nevyhovující

OTÁZKY K OBHAJOBĚ

V průběhu obhajoby bude aspirantka vyzvána, aby se vyjádřila, zdali spatřuje paralelu mezi středověkým cirkusem a novým cirkusem? Pokud ano, jakou?

Jaká místa jste s cirkusem navštívila během Vašeho výzkumu?

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Obecně je možné konstatovat, že práce splňuje požadavky kladené na odborné, stylistické i obsahové parametry bakalářské práce. Autorka formulovala cíl své práce a podřídila mu celkovou koncepci i metodiku zpracování jednotlivých kapitol. Přínos práce lze spatřovat v realizaci vlastního empirického šetření a aktualizaci fenoménu cirkusu. Za faktory, jež snižují kvalitu bakalářské práce, považují absenci literatury v některých kapitolách a jejich širšího propracování, zejména v části cirkusu ve středověku a novověku.

Doporučuji bakalářskou práci Hany Martausové k obhajobě.

V Praze 25. 5. 2013

PhDr. Barbora Půtová, Ph.D.